

แผนการสอนรายคาบ
คาบที่ 5-6 เรื่องที่สอน การส่องสว่าง
ผู้สอนโดย นายรุ่งโรจน์ หนูขลิบ   สอนแบบบรรยาย จำนวน 50 นาที/สัปดาห์

---

1. จุดประสงค์การสอน

1. บอกความหมายของการส่องสว่าง ได้
2. บอกกฎการส่องสว่างได้
3. บอกวิธีพิสูจน์กฎของส่องสว่างได้

2. รายการสอน

1. กำลังส่องสว่าง
2. กำลังเทียน
3. คูเมน
4. มุมตัน
5. ความเข้มแห่งการส่องสว่าง
6. กฎการส่องสว่าง
7. กฎกำลังสองผกผัน
8. วิธีพิสูจน์กฎกำลังสองผกผัน
9. กฎของแลมเบิร์ต โคไซน์

10. วิธีพิสูจน์กฎของแลมเบิร์ตโคไซน์

11. กำลังเทียบทรงกลมเฉลี่ย

3. วัสดุอุปกรณ์/หนังสือที่ต้องเตรียม

- ผู้เรียนวัสดุอุปกรณ์การเรียน(เครื่องเขียน เพื่อใช้จดบันทึกเนื้อหาสาระสำคัญที่น่าสนใจ) หรือตำราเพื่อประกอบการฟังบรรยาย หรือค้นคว้าเพิ่มเติม
- กรณีที่ต้องการบันทึกไว้ เพื่อนำมาเปิดทบทวนภายหลัง เพราะเวลาจำกัด ต้องมีเครื่องบันทึกสัญญาณภาพเสียง ตามเหมาะสมหรือความพร้อมแต่ละบุคคล
- ครูผู้สอนต้องเตรียม ของจริง ภาพถ่าย หรือภาพกราฟิกส์ เพื่อประกอบการบรรยาย ตามเนื้อหา

4. ลำดับขั้นการสอน/ลำดับขั้นการทำงาน

- บรรยายประกอบสไลด์

เนื้อหาเรื่อง การส่องสว่าง

หน่วยที่ใช้ในการวัดความสว่าง

1 ความเข้มแห่งการส่องสว่าง (Luminous Intensity) หรือ กำลังส่องสว่าง (Candlepower)

สามารถวัดค่าได้ตามความมากน้อยของพลังงานหรือกำลังที่ออกมาจากแหล่งกำเนิดแสงซึ่งมีหน่วยเป็น แคนเดลา (Candela)

กำลังส่องสว่างหรือความเข้มแห่งการส่องสว่างหนึ่งแคนเดลาจะมีค่าขนาดเท่ากับของความเข้มแห่งการส่องสว่างต่อตารางเซนติเมตรบนทุก ๆ พื้นผิวของวัตถุดำที่อุณหภูมิเท่ากับจุดเยือกแข็งของทองคำขาว ภายใต้ความดัน 760 มิลลิเมตรปรอท

2 ปริมาณจำนวนเส้นแรงของแสงสว่าง (Lumen)

ในการบอกค่าความมากน้อยของพลังงานหรือกำลังงานของแหล่งกำเนิดแสงใด ๆ อีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันคือ บอกอยู่ในรูปของ ปริมาณจำนวนเส้นแรงของแสงสว่างที่เปล่งออกมาจากแหล่งกำเนิดแสงนั้น เช่น ถ้าเรามีแหล่งกำเนิดแสงขนาดเล็กมาก ๆ เสมือนจุดและมีค่าความเข้มแห่งการส่องสว่างเปล่งออกมารอบตัวมันอย่างสม่ำเสมอ รอบทุกทิศทาง และมีค่าเท่ากับ 1 แคนเดลา นำมาวางที่จุดศูนย์กลางของทรงกลมโดยมีรัศมี 1 หน่วย ปริมาณแสงที่พุ่งไปตกลงบนทุก ๆ หนึ่งตารางหน่วยพื้นที่บนผิวของทรงกลมจะมีค่าเท่ากับ 1 ลูเมน ถ้าพิจารณาพื้นที่ทั้งหมดของทรงกลมแล้ว จะมีค่าเท่ากับ 12.57 ตารางหน่วยพื้นที่เพราะฉะนั้นค่าความเข้มแห่ง การส่องสว่าง 1 แคนเดลา จะสามารถเปล่งปริมาณจำนวนเส้นแรงของแสงสว่างออกได้เท่ากับ 12.57 ลูเมน

3 ฟุตแคนเดิล (Footcandle)

พิจารณาจากการนำแหล่งกำเนิดแสงที่มีขนาดเล็กมาก ๆ

เสมือนจุดและมีค่ากำลังส่องสว่างเปล่งออกมารอบทุก ๆ ทิศอย่างสม่ำเสมอมีค่าเท่ากับ 1 แคนเดลา

นำมาวางที่จุดศูนย์กลางของทรงกลม ซึ่งมีรัศมี 1 ฟุต และมีปริมาณจำนวนเส้นแรงของแสงสว่าง 1 ลูเมน

ไปตกลงทุก ๆ หนึ่งตารางฟุตบนพื้นที่ผิวของทรงกลม ปริมาณแห่งการส่องสว่างที่เกิดขึ้นจะมีค่าเท่ากับ 1

ฟุตแคนเดิล หรือมีค่า 1 ลูเมน ต่อตารางฟุต แต่ถ้าเราให้รัศมีของทรงกลมเปลี่ยนจาก 1 ฟุตไปเป็น 1 เมตร

และมีปริมาณจำนวนเส้นแรงของแสงสว่าง 1 ลูเมนไปตกลงบนพื้นที่ทุก ๆ 1

ตารางเมตรบนพื้นที่ผิวของทรงกลมจะมีค่าเท่ากับ 1 ลักซ์ หรือมีค่า 1 ลูเมน ต่อตารางเมตร

และค่าปริมาณแห่งการส่องสว่าง 1 ฟุตแคนเดิล จะมีค่าเท่ากับ 10.76 ลักซ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดค่าปริมาณแห่งการส่องสว่างที่นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้มีด้วยกัน 2 แบบ คือ

ฟุตแคนเดิลมิเตอร์ (Footcandlemeter) กับลักซ์มิเตอร์ (Luxmeter)

ความเข้มและความสว่างของแสง

ความสว่างบนพื้นที่รับแสงจะแปรผกผันกับระยะทางที่ตั้งฉากกับพื้นที่รับแสงยกกำลังสอง $E \propto \frac{1}{R^2}$

ดังสมการ

$$E = \frac{I}{R^2} \text{ เมื่อ}$$

E คือความสว่างบนผิววัตถุมีหน่วยเป็นลักซ์(lux)

I คือความเข้มแห่งการส่องสว่างของแหล่งกำเนิดแสง มีหน่วยเป็นแคนเดลา (cd)

R คือระยะจากแหล่งกำเนิดแสงถึงผิวของวัตถุในทิศตั้งฉากมีหน่วยเป็นเมตร (m)

ความสว่าง 1 ลักซ์ หมายถึงความสว่างที่เกิดบนพื้นที่ 1 ตารางเมตร บนผิวทรงกลมที่มีรัศมี 1 เมตร โดยแหล่งกำเนิดแสงเป็นจุดขนาดความเข้มแห่งการส่องสว่าง 1 แคนเดลา และอยู่ที่จุดศูนย์กลางของทรงกลมนั้น และมีสมการว่า

$$E = \frac{F}{A} \text{ เมื่อ}$$

E คือความสว่างบนผิววัตถุมีหน่วยเป็นลักซ์ (lux)

F คือฟลักซ์ส่องสว่างที่ตกกระทบพื้นที่ มีหน่วยเป็นลูกเมน (lm)

A คือพื้นที่รับแสงมีหน่วยเป็นตารางเมตร (m²)

และได้ว่า 1 ลักซ์ = 1 ลูเมนต่อตารางเมตร

ตารางแสดงการเปรียบเทียบฟลักซ์ส่องสว่างของหลอดไฟฟ้าสองชนิด

กำลังไฟฟ้าของหลอด(วัตต์)	ฟลักซ์ส่องสว่าง(ลูเมน)	
	หลอดไฟฟ้าแบบไส้(ชนิดไส้)	หลอดฟลูออโรสเซนต์

15	120	750
40	500	2,700

ตัวอย่างที่ 1 ติดหลอดไฟฟ้าฟลูออเรสเซนต์ 40 วัตต์ ที่มีฟลักซ์ส่องสว่าง 2,700 ลูเมน ในห้องสี่เหลี่ยมที่มีขนาด 3×2×2 เมตร ความสว่างของห้องนี้โดยเฉลี่ยมีค่าเท่าไร ให้ฟลักซ์ส่องสว่างที่สูญเสียไปเนื่องจากตัวสะท้อนแสงเท่ากับ 500 ลูเมน และแสงกระทบเพดานห้องน้อยมาก

วิธีทำ พื้นที่ของห้องนี้ = พื้นที่ของพื้นห้อง + พื้นที่ของผนังทั้งสี่

$$= (2 \times 3) + \{(3 \times 2) + (2 \times 2) + (3 \times 2) + (2 \times 2)\}$$

$$= 6 + (6 + 4 + 6 + 4)$$

$$= 26 \text{ m}^2$$

ฟลักซ์ส่องสว่างที่ตกกระทบพื้นทั้งหมด = 2,700 – 500 ลูเมน

$$= 2,200 \text{ ลูเมน}$$

∴ ความสว่างเฉลี่ย = $\frac{2,200}{26}$ ลูเมน/ตารางเมตร

$$= 84.6 \text{ ลักซ์}$$

คำตอบ ดังนั้นความสว่างโดยเฉลี่ยของห้องเท่ากับ 84.6 ลักซ์

ตารางแสดงความสว่างที่เหมาะสมในสถานที่ต่างๆ

สถานที่	ความสว่าง (ลักซ์)
บ้าน	
ห้องนั่งเล่น ห้องครัว ห้องอาหาร	150 - 300
ห้องอ่านหนังสือ ห้องทำงาน	500 - 1,000
โรงเรียน	
โรงพลศึกษา หอประชุม	75 - 300
ห้องเรียน	300 - 750
ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ห้องเขียนแบบ	750 - 1,500
โรงพยาบาล	
ห้องตรวจโรค	200 - 750

ห้องผ่าตัด	5,000 - 10,000
สำนักงาน	
บันไดฉุกเฉิน	30 - 75
ทางเดินในอาคาร	75 - 200
ห้องประชุม ห้องรับรอง	200 - 750

แผนการสอนรายคาบ

คาบที่ 7-8 เรื่องที่สอน การสะท้อน การให้แสง และการกระจาย

ผู้สอนโดย นายรุ่งโรจน์ หนูขลิบ สอนแบบบรรยาย จำนวน 50 นาที/สัปดาห์

---

1. จุดประสงค์การสอน

1. บอกความหมายของการสะท้อน การให้แสง และการกระจายได้
2. บอกกฎการส่องสว่างได้
3. บอกวิธีพิสูจน์กฎของส่องสว่างได้

2. รายการสอน